

SPRAWOZDANIE ZA LATA 2023-2024

z realizacji

„Programu opieki nad zabytkami Miasta Gdyni na lata 2023-2026”

WSTĘP

Podstawa prawna

„Program opieki nad zabytkami Miasta Gdyni na lata 2023-2024” został przyjęty uchwałą Rady Miasta Gdyni nr VII/198/24 z dnia 25 września 2024 r. (Dz.U. Woj. Pom. z dnia 15 stycznia 2025 r. poz. 164)

Wymóg przygotowania programu wynika z art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1292) i spoczywa na Prezydencie Miasta, który jest zobowiązany sporządzić gminny program opieki nad zabytkami na okres 4 lat.

Na podstawie art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, z realizacji programu Prezydent Miasta, sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się Radzie Gminy.

Obecne sprawozdanie obejmuje lata 2023 i 2024.

Ze względu na to, że Gmina Gdynia, prowadzi bardzo rozległe i różnorodne działania związane z opieką nad zabytkami, w niniejszym sprawozdaniu wykazane zostały wybrane najważniejsze dokonania.

W programie opieki nad zabytkami Miasta Gdyni określone zostały 3 najważniejsze priorytety związane z dziedzictwem kulturowym:

Priorytet 1. Ochrona zabytków i rewaloryzacja krajobrazu kulturowego Gdyni

Priorytet 2. Gdynia miastem modernizmu

Priorytet 3. Badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego miasta

Priorytet 1.

Ochrona zabytków i rewaloryzacja krajobrazu
kulturowego Gdyni

Ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Gmina Gdynia wprowadza sukcesywnie ochronę prawną wartościowych budynków i innych elementów dziedzictwa kulturowego w sporządzanych i uchwalanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Punktem wyjścia do ochrony w mpzp jest gminna ewidencja zabytków. Konsekwentnie stosowane jest określanie stopnia ochrony konserwatorskiej budynków z podziałem na grupy: A, B i C. Rozwiązanie to stanowi indywidualne osiągnięcie Gminy Gdynia, które sprawdziło się na przestrzeni ostatnich kilku lat.

W latach 2023-2024 zostały uchwalone następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

części dzielnicy Śródmieście w Gdyni, rejon ulic 10 Lutego, A. Abrahama i S. Batorego (nr planu 1115) – uchwała nr LII/1585/23 Rady Miasta Gdyni z dnia 26 kwietnia 2023 r.

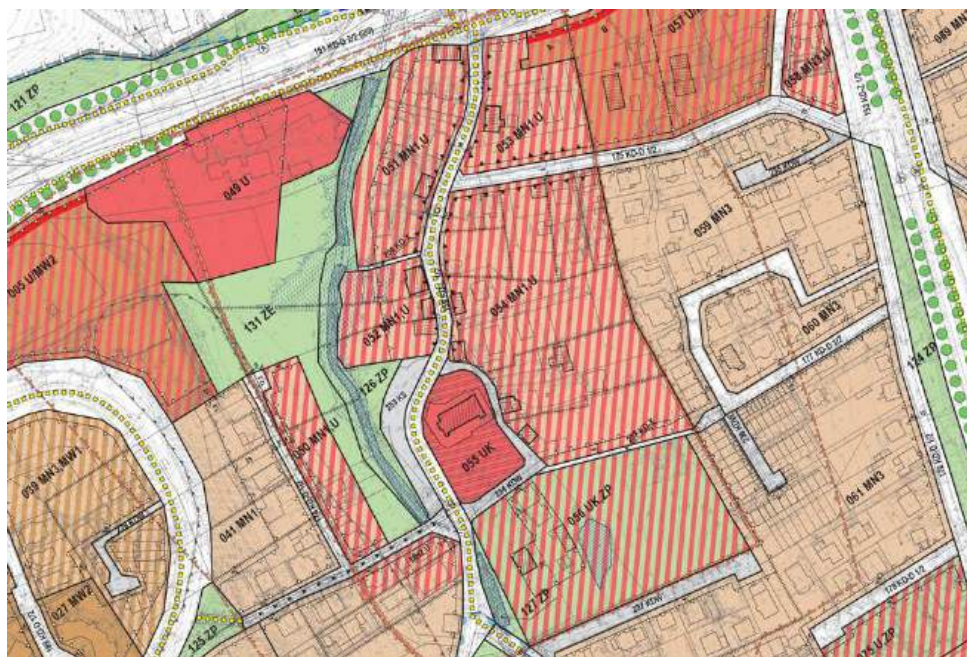
części dzielnicy Chwarzno-Wiczlino w Gdyni, rejon ulic K. Małkowskiego i kard. S. Wyszyńskiego (nr planu 2212) – uchwała nr LIV/1653/23 Rady Miasta Gdyni z dnia 28 czerwca 2023 r.

części dzielnicy Chwarzno-Wiczlino w Gdyni, rejon ulic Jana Skrzetuskiego, bpa J. Pelczara i kard. S. Wyszyńskiego (nr planu 2209) – uchwała nr LVIII/1776/23 Rady Miasta Gdyni z dnia 22 listopada 2023 r.

części dzielnic Kamienna Góra i Śródmieście w Gdyni, rejon Bulwaru Nadmorskiego im. F. Nowowiejskiego (nr planu 1205) – uchwała nr LIX/1806/23 Rady Miasta Gdyni z dnia 20 grudnia 2023 r.

części dzielnicy Wielki Kack w Gdyni, rejonu ulic Źródło Marii, Chwaszczyńskiej, Wielkopolskiej i Nowodworcowej (nr planu 1708) - uchwała nr VII/176/24 Rady Miasta Gdyni z dnia 25 września 2024 r.

części dzielnicy Babie Doły w Gdyni, rejon zespołu dworsko-folwarcznego Nowe Obłuże (nr planu 0102) – uchwała nr XI/244/24 Rady Miasta Gdyni z dnia 27 listopada 2024 r.

Prace konserwatorskie przy zabytkach należących do Gminy Gdynia

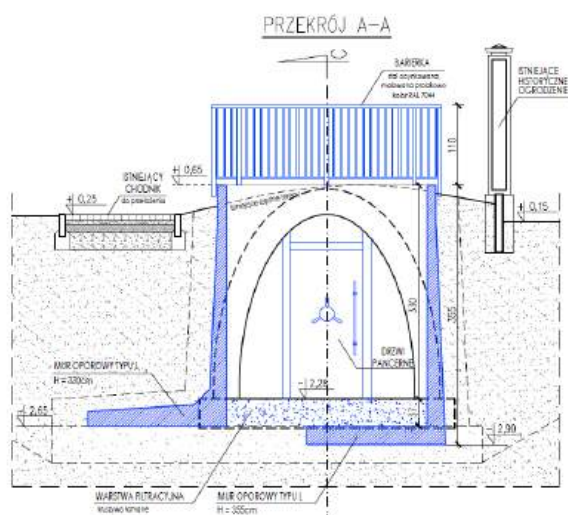
Gmina Gdynia jest właścicielem kilku budynków i obiektów wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków oraz wielu innych ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz objętych ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Prowadzeniem bieżących prac remontowych przy tych obiektach nadzorował m.in. Wydział Budynków Urzędu Miasta Gdyni.

W latach 2023-2024 Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków prowadziło działania przygotowawcze mające docelowo doprowadzić do rewaloryzacji dwóch obiektów zabytkowych należących do gminy Gdynia.

Należały do nich:

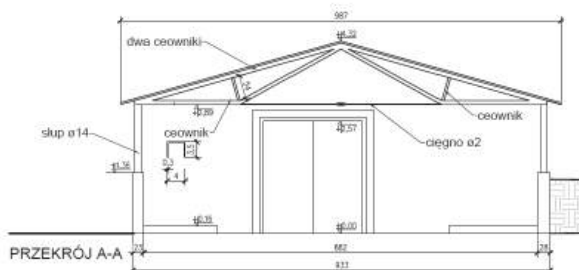
1. Schron z okresu II wojny światowej położony przy ul. Harcerskiej
2. Budynek kuźni zlokalizowany na terenie zespołu dworsko-krajobrazowego Kolibki

1.

Na zlecenie UM Gdyni została wykonana dokumentacja projektowa budowy wejścia do schronu

2.

Na zlecenie UM Gdyni została wykonana ekspertyza techniczna budynku kuźni

Prace przy zabytkach Gdyni, objęte dofinansowaniem w ramach programu dotacji z budżetu Gminy Gdynia

Uchwałą Rady Miasta Gdyni nr LXI/1858/24 z dnia 28 lutego 2024 r. wprowadzone zostały **nowe zasady udzielania dotacji** z budżetu Gminy Gdynia na prace przy zabytkach. W stosunku do dotychczas obowiązujących zasad, rozszerzony został zakres prac, na które można uzyskać dotację o **historyczne elementy wyposażenia klatek schodowych w budynkach wielorodzinnych oraz historyczne ogrodzenia posesji**.

Budynki i obiekty, przy których prace mogą być dotowane z budżetu Gminy Miasta Gdyni, podzielone są na trzy grupy o różnym statusie ochrony, zakresie prac jaki może być dotowany i wysokości dotacji (patrz tabela):

- 1) do **Grupy 1** należą: budynki i obiekty lub ich części wpisane indywidualnie do rejestru zabytków.
- 2) do **Grupy 2** należą: budynki i obiekty objęte indywidualną ochroną zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których zaliczono je do grupy A i jednocześnie figurujące w gminnej ewidencji zabytków.
- 3) do **Grupy 3** należą: budynki i obiekty położone na obszarze Śródmieścia, uznanego za Pomnik Historii i zbudowane przed 1989 r. oraz budynki i obiekty figurujące w gminnej ewidencji zabytków.

	Rodzaj zabytku	Ogólny zakres prac, które mogą być objęte dotacją	Wysokość dotacji
Grupa 1	Budynki i obiekty lub ich części, wpisane indywidualnie do rejestru zabytków	Wszelkie prace związane z utrzymaniem, zachowaniem i odtworzeniem substancji zabytku	75 %
Grupa 2	Budynki i obiekty objęte indywidualnie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w których zaliczono je do grupy A i jednocześnie figurujące w gminnej ewidencji zabytków	Prace konserwatorskie przy: - elewacjach budynków, dachach (w przypadku widocznych dachów stromych)	50%
		Prace konserwatorskie przy: - historycznych detalach, wg ust. 3., - historycznych elementach wyposażenia klatek schodowych w budynkach wielorodzinnych, wg ust. 4.	75%
		Prace konserwatorskie przy: - historycznych ogrodzeniach posesji, na której znajduje się budynek, wg ust. 5.	30%
Grupa 3	Budynki i obiekty położone na obszarze Śródmieścia uznanego za Pomnik Historii, zbudowane przed 1989 r.	Prace konserwatorskie przy: - elewacjach budynków, - dachach (w przypadku widocznych dachów stromych)	30 %
		Prace konserwatorskie przy: - historycznych detalach, wg ust. 3., - historycznych elementach wyposażenia klatek schodowych w budynkach wielorodzinnych, wg ust. 4.	75%
	Budynki i obiekty figurujące w gminnej ewidencji zabytków	Prace konserwatorskie przy: - elewacjach budynków, - dachach (w przypadku widocznych dachów stromych), - historycznych ogrodzeniach posesji, na której znajduje się budynek, wg ust. 5.	30%
		Prace konserwatorskie przy: - historycznych detalach, wg ust. 3.	75%

W przypadku występowania na elewacjach budynku z Grupy 2 lub 3 historycznych, szlachetnych wypraw tynkarskich (czyli mających indywidualny kolor, strukturę i fakturę), okładzin kamiennych, ceglanych lub ceramicznych, albo metalowych lub drewnianych detali architektonicznych, powstałych przed II wojną światową i zachowanych w oryginalnym stanie, które mają być poddane konserwacji, można ubiegać się o dofinansowanie tych prac w wysokości **75 %**.

W 2023 r. dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach, zostały przyznane na podstawie Uchwały Rady Miasta Gdyni nr LI/1549/23 z dnia 22 marca 2023 r. Zrealizowano prace przy 10 obiektach Gdyni:

Kościół pw. św. Michała Archanioła, Gdynia, ul. Arciszewskich 2
Dotacja na remont części dachu i orynowania

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Arciszewskich 29
Dotacja na remont kominów i wymianę orynowania

Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, Gdynia, ul. Armii Krajowej 46
Dotacja na renowację mozaiki na elewacji północnej i remont instalacji odgromowej

Uniwersytet Morski, Gdynia, ul. Morska 81-87

Dotacja na etap I i III remontu elewacji południowo-wschodniej budynku A Uniwersytetu Morskiego

Budynek „Polska YMCA”, Gdynia, ul. S. Żeromskiego 26

Dotacja na renowację elewacji z pustaków szklanych

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Olsztyńska 28

Dotacja na renowację tynków szlachetnych elewacji wschodniej i cokołu

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. J. Słowackiego 34

Dotacja na renowację stolarki drzwiowej wejścia głównego

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 48
Dotacja na renowację detali i tynków szlachetnych elewacji frontowej

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 11/K. Pułaskiego 9
Dotacja na remont balustrady balkonu ostatniej kondygnacji

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 73
Dotacja na renowację tynków szlachetnych gzymsu

W 2024 r. dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach, zostały przyznane w dwóch turach. Pierwsza na podstawie Uchwały Rady Miasta Gdyni nr LXII/1899/24 z dnia 20 marca 2024 r., zmienionej uchwałą nr III/23/24 z dnia 29 maja 2024 r., natomiast druga na podstawie uchwały nr VI/156/24 z dnia 28 sierpnia 2024 r. Zrealizowano prace przy 14 obiektach Gdyni:

Budynek mieszkalny d. F. E. BGK, Gdynia, ul. 3 Maja 27-31
dotacja na kontynuację remontu elewacji tylnej - etap IV

Kościół pw. św. Michała Archanioła, Gdynia, ul. Arciszewskich 2
dotacja na pokrycie dachu dachówką, montaż rynien i opierzeń

Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, Gdynia, ul. Armii Krajowej 46
dotacja na remont dachów nad prezbiterium i chórem kościoła

Budynek usługowy - dawna wozownia, Gdynia, ul. Chyłońska 112
Dotacja na remont pokrycia dachowego i wymianę orynowania

Budynek mieszkalny "Willa Ala", Gdynia, ul. Sienkiewicza 27
dotacja na renowację drzwi wejściowych do lokalu w przyziemiu budynku

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 32
dotacja na remont elewacji frontowej

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Komandorska 1
dotacja na renowację portalu wejściowego z lastryko oraz remont elewacji, gzymsów, wymiana obróbek blacharskich i orynnowania

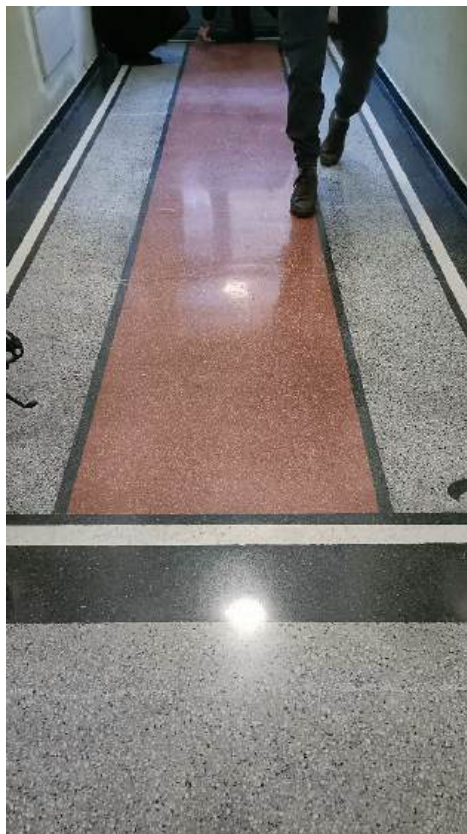
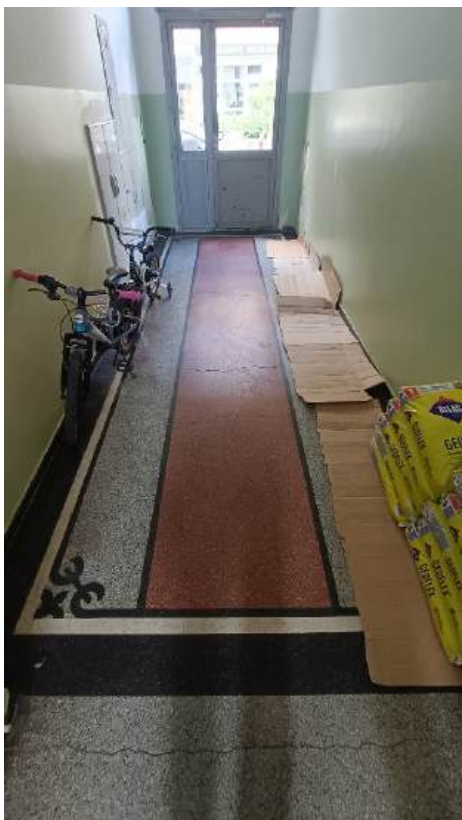
Budynek mieszkalny, Gdynia, Skwer Kościuszki 20
dotacja na renowację drzwi wejściowych budynku

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 15
dotacja na renowację trzech okien klatki schodowej oficyny

Budynek „Polska YMCA”, Gdynia, ul. S. Żeromskiego 26
dotacja na remont kolumny narożnej oraz muru attykowego od wewnątrz i okapu żelbetowego

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Starowiejska 37
dotacja na renowację posadzki holu i schodów do I piętra klatki schodowej

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 48
dotacja na renowację tynków szlachetnych parteru elewacji frontowej

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 104

dotacja na renowację posadzki holu i schodów do I piętra klatki schodowej budynku

Budynek mieszkalny, Gdynia, ul. Świętojańska 126

dotacja na renowację ścian, posadzki i schodów holu wejściowego klatki schodowej

W ramach bieżących prac prowadzono inne czynności związane m. in. z architekturą modernistyczną, takie jak: uzgadnianie inwestycji budowlanych, nadzorowanie prac konserwatorskich, dokumentowanie zabytków poprzez wykonywanie kart ewidencyjnych i inne.

Priorytet 2.
Gdynia miastem modernizmu

Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO

W 2023 r. złożono wniosek (Nomination Dossier oraz Plan Zarządzania) o wpis śródmieścia Gdyni na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, który był drobiazgowo przygotowywany w minionych latach. W sierpniu 2024 r. miała miejsce wizyta eksperta z ICOMOSu - Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (International Council on Monuments and Sites), w celu weryfikacji wartości przedstawionych w treści wniosku, natomiast w lutym 2025 r. sporządzono i przesłano uzupełnienie, będące odpowiedzią na przekazane wątpliwości. Decyzja w sprawie rozstrzygnięcia wpisu ma zapadnąć w lipcu 2025 r.

Centrum Modernizmu i Gdynia Modernizm Infobox

W 2024 r. utworzono dwa nowe punkty informacyjne – Centrum Modernizmu w budynku Urzędu Miasta przy ul. 10 Lutego 24 (dawny biurowiec ZUSu) oraz Gdynia Modernizm Infobox w budynku Infoboxu przy ul. Świętojańskiej 30.

Gdynia Modernizm Infobox skupia się na historycznym układzie urbanistycznym śródmieścia Gdyni, które w 2015 r. zostało uznane za Pomnik Historii. W punkcie prezentowana jest makieta centralnej części Gdyni oraz wystawy dotyczące gdyńskiej architektury modernistycznej, również multimedialne.

Centrum Modernizmu to punkt, w którym można zaczerpnąć informacji na temat modernistycznej architektury i charakterystycznych modernistycznych budynków położonych na terenie śródmieścia Gdyni. W punkcie prezentowane są makiety Hali Targowej, budynku dawnego biurowca ZUSu oraz budynku Mieszkalnego funduszu BGK, a także wystawa autentycznych detali pochodzących z historycznych budynków w Gdyni prezentowana w gablotach oraz inne wystawy prezentowane na planszach. W Centrum Modernizmu organizowane są również spotkania i zajęcia edukacyjne na temat modernizmu.

Priorytet 3.

Badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa
kulturowego miasta

Miasto Gdynia zorganizowało i wspierało różnorodne badania naukowe nad historią miasta, w tym szczególnie nad architekturą modernizmu.

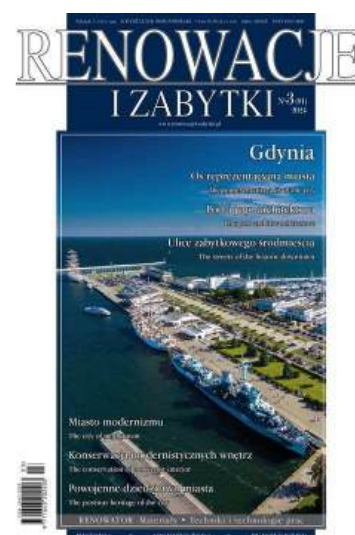
W 2023 r. Miasto Gdynia zorganizowało dziewiątą międzynarodową konferencję naukową z cyklu „**Modernizm w Europie – modernizm w Gdyni**”: „**Architektura budynków usług społecznych w Europie środkowej i wschodniej XX w.**”, która zgromadziła specjalistów oraz miłośników architektury modernistycznej zarówno z kraju, jak i z całego świata.

W 2024 r. Wydział Kultury Urzędu Miasta Gdyni we współpracy z Wydziałem Architektury Politechniki Gdańskiej wydał publikację „**Architektura przemysłowa, portowa i miejska z serii Modernizm w Europie – modernizm w Gdyni.**”, w której opublikowane zostały artykuły uczestników 9. konferencji „Modernizm w Europie – modernizm w Gdyni” zorganizowanej w 2023 r.

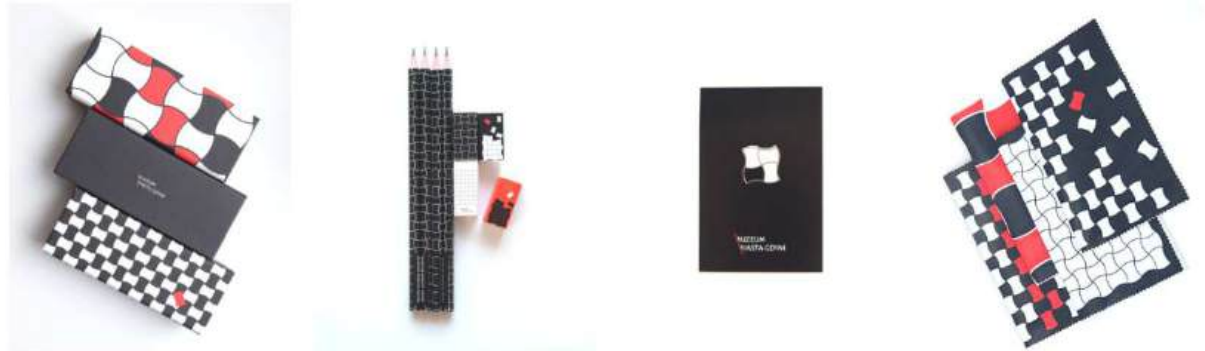
W 2024 r. rozpoczęto przygotowania do 10. międzynarodowej konferencji naukowej Modernizm w Europie – modernizm w Gdyni, która odbędzie się we wrześniu 2025 r.

We wrześniu 2024 r. został wydany numer czasopisma „**Renowacje i Zabytki**” poświęcony Gdyni. Renowacje i Zabytki to ogólnopolski kwartalnik dotyczący spraw zabytków i ich konserwacji, którego każdy numer poświęcony jest innemu miastu lub regionowi. Czasopismo wydawane jest od wielu lat w Krakowie i dystrybuowane w całej Polsce. W 2010 r. został wydany numer opowiadający o zabytkach Gdyni, który cieszył się dużą popularnością, dlatego Redakcja „**RiZ**” zaproponowała Urzędowi Miasta Gdyni współpracę przy opracowaniu drugiego numeru na temat dziedzictwa architektonicznego Gdyni. W ramach umowy Miasto Gdynia otrzymało 2000 egz. na swoje cele promocyjne. W

grudniu 2024 r. zostało zorganizowane spotkanie promocyjne w Centrum Modernizmu, w trakcie którego przedstawiono zebranym zainteresowanym zagadnienia zawarte w czasopiśmie.

W 2023 r. została wydana linia **gadżetów inspirowanych modernizmem**, promujących Muzeum Miasta Gdyni, wykorzystujących motyw tzw. gorsecików. Wyprodukowano notesy, ołówki, gumki, ściereczki do okularów, apaszki, piórniki i przypinki.

W 2023 r. Muzeum Emigracji zorganizowało uroczystość związaną z **90. urodzinami Dworca Morskiego w Gdyni**, w którym ma siedzibę Muzeum Emigracji. Uroczystość obchodów 90 urodzin Dworca Morskiego uświetnił finałowy performance „Arka Agathe”, czyli cyklu działań performatywnych, warsztatowych, edukacyjnych, integracyjnych, teatralnych i muzycznych oraz interwencji w przestrzeni miejskiej.

Każdego roku organizowane jest spotkanie **Wspólnie dbamy o gdyńskie zabytki**, poświęcone podsumowaniu prac konserwatorskich przeprowadzanych w ramach dofinansowania z budżetu miasta Gdyni. W spotkaniach biorą udział m. in. właściciele obiektów objętych dotacjami oraz wykonawcy przeprowadzający prace konserwatorskie. Spotkania tradycyjnie organizowane są w jednym z budynków objętych dofinansowaniem w minionym roku. Spotkania zwyczajowo składają się z dwóch części – pierwsza z nich jest poświęcona prelekcji dotyczącej podsumowania prac konserwatorskich i remontowych przy zabytkach w Gdyni w minionym roku, druga zaś ma charakter kameralny, poświęcony rozmowom i dyskusjom, a także zwiedzaniu obiektu, w którym spotkanie jest organizowane.

W 2023 r. Spotkanie odbyło się w budynku YMCA, natomiast w 2024 r. w budynku Wydziału Nawigacji Uniwersytetu Morskiego.

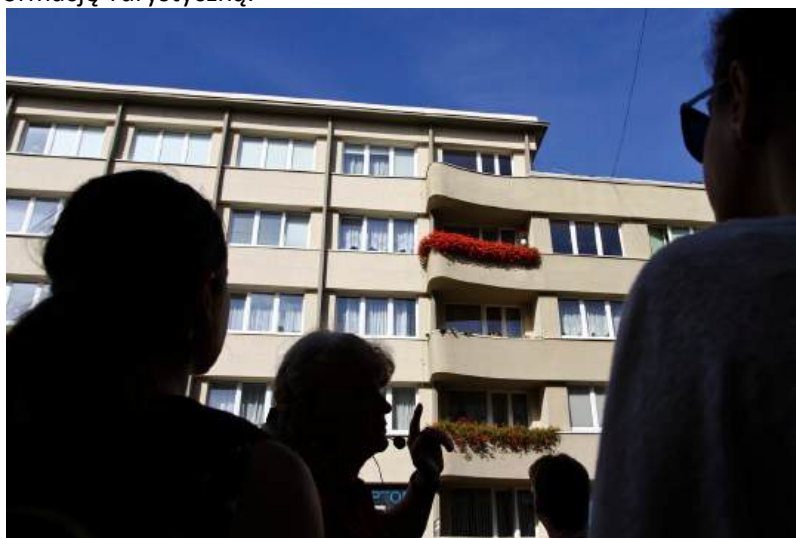

Uczestnicy spotkania Wspólnie dbamy o gdyńskie zabytki w 2024 r. w budynku Wydziału Nawigacji Uniwersytetu Morskiego

W 2024 r. założono nową stronę internetową, **modernizmgdyni.pl**, na której zebrane są najważniejsze informacje i ciekawostki na temat modernistycznego śródmieścia Gdyni. Na stronie można poznać historię Gdyni i zaczerpnąć informacji na temat najważniejszych modernistycznych budynków i ich architektury. Regularnie zamieszczane są również aktualności dotyczące wydarzeń, np. spacerów szlakiem modernizmu, konferencji, organizowanych oprowadzaniach z przewodnikiem, a także o centrach modernizmu oraz etapach prowadzonej aktualnie procedury wpisu śródmieścia Gdyni na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Równoległe ze stroną prowadzone są profile w mediach społecznościowych.

Gmina Miasta Gdyni prowadzi bardzo różne działania popularyzatorskie związane z dziedzictwem kulturowym Miasta. Przykładem może być cykliczna impreza pod nazwą **„Weekend architektury”**, organizowana przez Agencję Rozwoju Gdyni. W ramach „Weekendu architektury” odbywają się m.in. spotkania z architektami i historykami sztuki, warsztaty, wystawy, pokazy filmowe i spacer z przewodnikami po wybranych dzielnicach miasta. Kolejne edycje odbyły się w roku 2023 i 2024. Ponadto organizowane były spacer z przewodnikami pod nazwą **„Wakacje z modernizmem”** – cykl spacerów trasami po śródmieściu i innych dzielnicach Gdyni. Organizowano również szereg wydarzeń dotyczących rozwoju i promocji produktu turystycznego **„Gdyński Szlak Modernizmu”**, w tym cykle edukacyjne, archi-prelekcje, spacer tematyczne i działania promocyjne. W latach 2023-2024 Opracowano również cztery nowe trasy Gdyńskiego Szlaku Modernizmu oraz wydano 4 i 5 numer „Archi-Zeszytu” – relacji z 13 i 14 Weekendu Architektury w Gdyni. Wydarzenia były promowane przez Miejską Informację Turystyczną.

W latach 2023-2024 zorganizowano łącznie 16 spacerów po budynku przy ul. 3 Maja 27-31, tzw. **Bankowcu i Mini Muzeum Bankowca**. Wydarzenie było współorganizowane przez Agencję Rozwoju Gdyni, Wspólnotę Mieszkaniową „Bankowiec”, reprezentowaną przez panią Marię Piradoff-Link oraz przewodników społecznych.

W 2024 r. zorganizowano cykl spacerów pod hasłem **„Archi-Detal”** zawierających elementy warsztatów konserwatorskich. Łącznie odbyło się siedem takich spotkań, których organizację nadzorowała Agencja Rozwoju Gdyni.

W 2024 r. rozpoczęto **promocję detalu oraz architektury modernistycznej** poprzez regularną publikację archiwalnych fotografii ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni z opisami w mediach społecznościowych Muzeum.

W 2024 r. Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków we współpracy z Miejską Informacją Turystyczną zorganizowało **specjalistyczne spotkanie dla przewodników trójmiejskich**.

W latach 2023-2024 Agencja Rozwoju Gdyni zorganizowała 13 i 14 edycję konkursu **Gdyński Modernizm w Obiektywie** – największego aktualnie konkursu fotograficznego w Polsce, promującego architekturę międzywojenną oraz współczesną. Konkurs w porównaniu do poprzednich lat cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem zarówno uczestników jak i obserwatorów. Po zakończeniu konkursu organizowano wystawy, na których prezentowano prace biorące udział w konkursie.

Opracowanie: Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków
na podstawie informacji własnych oraz otrzymanych z:

- Biura Planowania Przestrzennego
 - Wydziału Budynków
 - Wydziału Kultury
- Muzeum Miasta Gdyni
 - Muzeum Emigracji
- Agencji Rozwoju Gdyni
- Informacji Turystycznej
- Wydziału Inwestycji